

Biserica și Școala

REVISTA OFICIALĂ A ȘCOLEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINECĂ

Onor. Biblioteca Palatului Cultural Arad
Director: Dr. P. Deheleanu

APARE DUMINECA

Gheorghe Dima

— Gânduri la un centenar —

S-au împlinit o sută de ani dela nașterea marelui nostru compozitor ardelean Gheorghe Dima. Din acest prilej studenții Academiei noastre de Teologie i-au adus un prea frumos prinos de recunoștință, cântând în Catedrala din Arad în Duminica Ortodoxiei, cu multă precizie și artă, armonioasă și solemnă lui Liturghie în sol major.

N'am intenția a face o analiză sau o critică muzicală a acestei liturghii, (care te înalță înspre sferele cerești ca un imn de slavă și biruință, cu melosul ei luminat și plin de variațiuni armonice. Disarmonia, care poate supăra pe unii dintre ascultătorii ei câteodată, e trecătoare și nu este altceva decât o frământare și răsturnare a acordurilor așezate după cele mai severe reguli muzicale, prelucrând motivele, după normele unui clasicism înalt ca apoi să se deslege într'un final majestuos plin de frumuseță armonică înșeninatoare și înălțătoare. Intreaga liturghie pare ca un imn de triumf, încheindu-se bucuria acesată în marele și solemnul „Să se umple gurile noastre..."). Intrucât execuția acestei liturghii a scormonit amintirile multor foști elevi și cântăreți de-al maestrului Gh. Dima prezenți în Catedrală, și intrucât la misiunea religioasă a studenților în Micălaca se auzea ecoul vechilor cântăreți, acompaniindu-ne corul, căci aicea ei „Părinte, e băgată în sângele nostru", să poposim câteva clipe la umbra crucii lui Gh. Dima și să depănăm din caerul vremii, măcar sumar și fugitiv, câteva crâmpene din viața lui.

Gh. Dima s'a născut la 10 Octomvrie 1847 în Brașovul celor mai frumoase tradiții școlare și românești, din părinți „neguțători". La vârsta de 3 ani, micul Ghiță perde pe tatăl său. Buna lui mamă se îngrijește ca să-l dea a creștere aleasă. După terminarea școalelor din Brașov și Viena, deși în copil se manifestau deja de timpuriu alese și mari calități muzicale, „consiliul familiar" și în deosebi mama, cu simțul ei practic, decide trimiterea copilului la Politehnica din Karlsruhe, în Germania, pentru a-l sorti carierei de inginer. Ghiță se supune acestei hotărâri,

dar în sufletul său imboldul talentului muzical îl îndeamnă și îl mână spre chemarea cea înăscută. Înzestrat fiind cu o voce distinsă de bas-cantabil, la lecțiuni de bel-canto la profesorii dela Conservatoarele din Baden și Viena, iar la cel din Graz, de armonie și contrapunct. Frumoasa lui voce îl duse spre scenele operelor. E angajat la Opera din Klagenfurt, cântând rolul lui Marcel din opera Hughehoșil și pe al lui Bertram din opera „Roberth le diable" ale lui Giacomo Mayerbeer. Pentru a se perfecționa în canto și armonie trece la Conservatorul din Lipsca de unde în 1874 se reîntoarce la Brașov ca profesor de muzică. Aci se căsătorește cu Maria Florian, fiica unui modest neguțător. Fecundarea i-a fost de scurtă durată, căci după patru ani moare și soția și cei doi copii. În anul 1878 se reîntoarce din nou la Lipsca pentru a-și desăvârși studiile și a-și lua diploma. Aici întâlnim pe Gh. Dima figurând în programa „Hauptprüfung"-ului Conservatorului, dela 7 Iunie 1879 eu trei „lieduri", cântate de un alt vestit cântăreț, elev al aceluiasi Conservator, baritonistul Nicki Popoviciu din Caransebeș, acompaniat la pian de însuși Gh. Dima. Frumoase și ademenitoare au fost elogurile aduse de presa germană în „Leipziger Neue Zeitschrift für Musik" dar dragostea și dorul de pământul și orașul lui ardelean din care glasul părinților îl chema arătându-i o misiune de îndeplinit, îl mână acasă. Se reîntoarce acasă, la Brașovul copilăriei sale, unde funcționează scurt timp, căci în anul 1881 este chemat la Sibiu ca profesor de muzică la Seminarul „Andreian" și diriginte al corului catedral și al „Reunțiunii de cântări". Aci se căsătorește din nou în anul 1884 cu distinsa cântăreață, contraaltistă, Maria Bologa. În cei 18 ani petrecuți în Sibiu desfășoară o activitate foarte bogată, fie ca profesor, fie ca maestru particular, ori ca dirijor de cor. Programele concertelor aranjate în Sibiu, București și în alte orașe ardeleni au rămas memorabile fiind împodobite cu cele mai alese și frumoase piese din operele marilor muzicieni clasici contemporani și mai vechi.

În 1899 este rechemat la Brașov ca profesor de muzică la liceul român, diriginte al corului Bisericii Sf. Nicolae și al „Reuniunii de Gimnastică și Cântare”. Activitatea din Brașov pare că întrece pe a Sibiului. Concertele corurilor, în colaborare cu cei mai buni și renumiți cântăreți, turneele de propagandă culturală-artistică și națională îl măresc renumele purtându-l peste granițe. Revista muzicală franceză *Supplement à la revue „Le Monde”* din 11 Iulie 1911 îl aduce frumoase elogii... Aici îl găsim evenimentele din 1916. E silit să ia drumul pribegiei trecând peste Carpați, dimpreună cu cele două fiice. Ajuns în București este găzduit în casa prietenului său, a cântărețului cu renume mondial Dimitrie Popovici-Bayreuth. Aici a fost prins și apoi dus în temnițele din Brașov, Târgu-Mureș și Cluj. În închisoare, deși bolnăvicios, scrie mereu muzică religioasă, coruri de o rară frumusețe și profunditate. Aici scrie acea capodoperă a cântărilor noastre bisericești: „Când de pe lemn mort...” apoi „De frumuseța Fecioriei tale” și „Dorule ortacule...” pentru voce și piano. Cu deținuții temniței formează un cor, cântând la Crăciunul anului 1917 pentru prima oară liturghia solemnă despre care vorbim, în Capela temniței.

Ce senzație de duloșie și evlavie nemărginită a produs între cântăreții și ascultătorii acestei liturghii în temnițe pe acele timpuri de urgie?! Eșirea din temniță aduce cu sine și isbânda. În noul câmp de muncă, Gh. Dima nu putea să lipsească. El organizează și conduce Conservatorul de muzică și Filarmonica din Cluj. Pentru munca depusă timp de 40 ani pe altarul Neamului și al Bisericii suflarea românească ardeleană în frunte cu episcopul N. Ivan al Clujului, îl sărbătorească într-un cadru mareț impunător. În 4 Iulie 1925 după o boală cruntă, se stinge „iubitul nostru tată” după cum îi ziceau al casei.

Opera muzicală a lui Gh. Dima o caracterizează soliditatea, rigurozitatea lucrărilor vocale și instrumentale, așa după cum bine l-a clasificat marele muzician și severul pedagog, H. Riemann în al său „Muzik Lexicon”. Gh. Dima este academic și profesor nu numai la catedră ci și în compozițiile sale, cari toate sunt expresia fidelă a sufletului românesc.

Ca compozitor, toarnă în lucrările sale toată căldura sufletului său, dă operelor sale vigoarea unui clasicism intransigent și podoaba caracterului de operă universală așezându-l alături de marii compozitori ai apusului Bach, etc. „În doinele sale plânge jalea istovită, în cântecele sale tresare veselie juvenilă, în horele sale scânteiază accentele de sănătate ale Românilor”. Mulțimea baladelor și a romanțelor sunt o mărturie mult grăitoare a priceperii superioare de adevărat artist; iar liturghiile, irmoasele, toate corurile lui religioase răsuflă mireasma duhului dumnezeesc care ne înalță, curăță și alină sufletul. Bisericiile noastre, praznicile, șezătorile, colindele, cân-

tecele de stea, secera, plugul, vestesc și azi pretutindenea, numele compozitorului Gh. Dima, cu evlavie, cinste, stimă și recunoștință nemărginită. Mulțimea și temeinicia compozițiilor sale l-au durat peste vremuri un monument „aere perennis”. Ca dirigent, a știut stoarce, în cursul celor 40 de ani de muncă, tot farmecul florului artistic, frumosul desăvârșit al nemuritoarelor opere de artă clasică, populară și religioasă. Și azi, de câte ori se reprezintă vreo operă de a lui Gh. Dima ne apare marele și profundul muzician.

Din bogata lui operă desprindem câteva lucrări:

Muzică religioasă pentru cor mixt și bărbătesc: *Irmioase, tropare, catavasii, pricesne, cântări funebre, axioane, Ps. 136, Prohodul Mântuitorului, majestosul „Cu trupul lui Hristos” pentru cor și solo și liturghiile precum și o mulțime de lucrări neterminate și în manuscris.*

Muzică laică: *lieduri, cântece populare, melodii vechi românești, balade pentru cor mixt, orchestră, ca: Mama lui Ștefan cel Mare, Hora lui Alexandri, „Groza”, Ștefan Vodă și codrul, etc. etc.*

Să scoatem din fântâna darurilor sale câte-o cântare. Din cele religioase se revarsă parfumul irmoaselor seculare a cântecelor de laudă care se înalțau către cer din strana vechilor dascăli, iar în cele laice răsună vechile melodii pe care bătrânii le cântau în clipele de întoarcere în sine, iar în doine, hore și altele pare că răsună ecoul codrilor, jocul tineretului, a „junilor Brașovului” a copiilor hoinari și glasul poporului.

Așa-i vom dăruia cea mai frumoasă recunoștință la împlinirea unui veac dela nașterea lui Gh. Dima.

Prot. P. Bancea

Profesor la Academia de Teologie.

Grăirea de cel absent

Dacă ai opri pe stradă un militar și l-ai întreba: „Spune-mi prietene, ești dumneata sau nu, militar?” ori dacă ai intra în atelierul unui fierar și l-ai întrebușna din lucru întrebându-l: „Vreau să știu ce meserie ai?”, cred că răspunsul lor n'ar fi politicos. După ce te-ar lămuri cu uimire, arătându-ți uniforma sau sculele și s'ar scăpa de tine, cred că ar mai bombăni încă multă vreme în urma ta.

Domnul Hristos însă, nu s'a purtat așa cu solii lui Ioan Botezătorul. Nu s'a supărat când i s'a pus întrebarea, dacă e El sau nu, cel ce avea să vină. După ce i-a lămurit, după ce aceștia s'au dus, n'a clătinat din cap cu dispreț și nici n'a hulit pe cel ce i-a trimis, deși cei ce fuseseră prezenți la convorbire, cu gurile căscate, numai aceasta o așteptau. Dimpotrivă pe când se duceau ei, Iisus a început

să vorbească noroadelor despre Ioan: „Ce ați ieși să vedeți în pustie?...” și a început să-l apere și să-l laude (Mt. 11,7)

Ioan nu era de față, nu-l putea auzi, și totuși, Mântuitorul n'are despre el decât cuvinte bune: e om de caracter, e smerit, e înfrânat, e prooroc neînfricat.

Facem noi așa? Grăim noi așa în absența cuiva? De cele mai multe ori, grăim omului în față frumos blând, mîerș, și nu ne-a întors bine spatele până ce-i dăm cu tifla și-l ponegrim. Tăcem când slușba și datoria ne-ar îndemna să grăim, și clevetim și exagerăm când nimeni nu ne întreabă. Grăim de rău pe altul spre a abate atențiunea lumii dela persoana noastră. „Uită-te după cutare, ca să nu mă vezi pe mine”. Vorbim mai bucuros de cineva fiind absent, decât de față, deoarece nu ne poate contrazice, nu ne poate arăta bârna din ochiul nostru.

Suntem ca pasările și fiarele de pradă, ieșim la iveală numai noaptea, pe' ntuneric. Nu ne place lumina, înfățișarea cu a treia persoană, cu cel absent. Suntem ca și cucuveaua, ca și cărtița, N'avem curajul decât în dos, în umbră. Suntem ca și fiarele. Mai periculoși încă. Fiarele și pasările de pradă se cunosc după ghiare sau după pene, încât animalele nevinovate le recunosc și se pot feri. Dar omul, omul căruia îi place grăirea josnică, calomnia și bajocura acela își îmbracă inima de lup în piele de oaie. Se prefăce, te laudă, te lingusește. Pune totdeauna în gura altuia bârfelile, proprii: „Am auzit pe cineva spunând...”, sau se erijează în apărător al celui absent: „Nu-i vreau răul, nu vreau să-l batjocuresc dar...”

Un scriitor de seamă, avea în salonul de primire un scaun, pe care nu stătea nimeni, dar pe care era următorul anunț: „Aci stă și ascultă cel absent!”

Să grăiești chiar și celui rău, nu jignind ci îndreptând.

Gh. Perva

Scrisori pentru frații Preoți

Samarinenii sufletelor

Pe lângă activitatea socială pe care o desfășurăm în arena acestei lumi, lucrul nostru trebuie să treacă și mai departe, pe căile acelei lumi, unde putem veni în ajutorul celor trecuți din această viață.

Aceasta este o datorie sfântă a iubirii izvorâtă din credință. Alții ajută pe aproapele lor numai cât sunt cu ei în această viață. Noi însă avem datoria să ne devotăm mântuirii lui și dincolo de mormânt. Faptul acesta trebuie să ne umple de recunoștință față de Dumnezeu, care ne-a dat putința

să fim mijlocitori pentru cei dispăruți dintre noi, pentru liniștea, odihna și iertarea păcatelor lor.

Intr'adevăr, nu este mic și neînsemnat lucru, să poți pătrunde prin rugăciune și faptă bună, dincolo de hotarele acestei lumi și vieți. Posibilitatea aceasta ne-o dă puterea iubirii care izvorește din Dumnezeu, unindu-ne sufletele dincolo de mormânt. Precum în univers toate se mișcă și își urmează cursul după legea gravitațiunii, tot așa în universul spiritual, inimile gravitează unele spre altele și toate spre Dumnezeu, în temelul legii iubirii. Nu trebuie deci să ne mire faptul, că și noi putem fi în contact, prin forța iubirii, cu sufletele cele mai îndepărtate. Nu încapă nici o îndoială, că noi putem să le ajutăm celor trecuți din această viață, pentru că deși sunt departe, se află totuși în sfera elementului iubirii divine, care ne însuflețește pe noi aici, pe ei dincolo. Sufletul nostru simte aceasta și noi nu trebuie să-i stăvilim avântul prin raționamentul rece și superficial, că cei plecați, fiind morți, sunt dispăruți și inexistenți pentru noi.

Da, ei au plecat, dar au dus cu ei, împlinit în suflet, chipul nostru și dacă am putea să-i întâlnim, ne-ar privi tot așa ca înainte, ne-ar rosti numele tot așa ca de demult, cu acelaș glas, cu aceeaș intonare, care ne mai sună par'că și azi în urechi. Să nu ne amăgim cu gândul că ei mai există numai în amintirea noastră. Nu, ei merg pe acelaș drum cu noi, pe drumul către Dumnezeu, cu deosebirea, că ei sunt departe înaintea noastră și noi îi urmărim pentru ca să ne întâlnim iarăș.

Simțind în felul acesta, este chiar foarte firesc, ca dragostea noastră să se resfrângă plină de interes și grijă, îmbrățișând și pe frații noștri trecuți din viața aceasta, ajutându-le prin rugăciuni și fapte bune, de milostenie. Să fim astfel samarineni milostivi ai sufletelor celor din veac răposați, părinți și frați ai noștri. Astfel și pe drumurile cimitirelor ne vom trezi umblând pe urmele aceluia care a știut ce-i mormântul și ce-i durerea, căci inima lui s'a umplut de durere și ochii lui de lacrimi lângă mormântul lui Lazăr, dar a biruit moartea, a biruit tristețea și durerile acestei lumi.

În silința noastră de a mângăia inimile îndurerate și de a ajuta sufletele în suferință, vom realiza evanghelia propovăduită de Hristos Domnul, mamei care-și plângea fica: „fiul tău, fica ta, fratele tău nu sunt morți, trăiesc”. El, care a biruit moartea, ne încredințează că morții noștri, tata, mama, frații prietenii, copiii, trăiesc.

Certitudinea aceasta trebuie să ne îndemne la o dragoste activă pentru sufletele lor. Așa vom fi samarinenii sufletelor, activiști sociali pe frontul a două lumi, cea materială și cea veșnică, spirituală.

Preotul VIOREL

Ierarhia socială

— Stăpân și slugă —

In natură nu există egalitate perfectă sau absolută, ci numai relativă, ierarhizată. Omenirea — sau să ne limităm la cetățenii unui stat, sunt ca o armată, cu o ierarhie, fără de care n'ar exista societate, ci gloată anarhică. Ori, este știut, că alta este poziția unui general și alta a unui soldat; alta e situația ofițerului și alta a ordonanței.

În natură există o nesfârșită varietate și diversitate. Nu există două frunze, sau două firicele de iarbă perfect egale, oricât ni s'ar părea că sunt asemenea. La fel e și în omenire: există o categorică individualitate. Fiecare își are însușirile sale proprii, pe care le poartă cu sine în toată viața și le imprimă în toate acțiunile vieții sale, sau în toată activitatea sa. Căci însăși munca este individuală. „*Si duo faciunt idem, non est idem*”. Numai fabrica face muncă anonimă, uniformă, nu și oamenii. Același lucru, făcut de unul, se deosebește când e făcut de altul. Unul are o însușire, altul are altă însușire în muncă. Unul are un defect, pe care-l imprimă în toate faptele morale și materiale din viața sa, altul are alt defect. De aceea și răsplata muncii diferă dela om la om și numai la muncă egală există, convențional, plată egală, mai mult pe baza eforturilor egale decât pe cea a muncii egale. Nu e tot una munca savantului din laborator, a medicului din cabinet, a profesorului dela catedră, cu cea a plugarului în câmp, a salahorului pe șantier, sau a muncitorului din uzină. Chiar și în aceeași uzină munca diferă. Există muncă și muncă, după calitate, sau muncitor și muncitor după specialitatea în muncă. De aici și diferența în răsplata muncii.

Dar mai departe. Unul are sarcini în familie, altul nu; deci, unul — dacă vrea și dacă știe — poate să-și cruțe câștigul, altul nu. De aici se nasc apoi situații diferite. Și alături de ierarhia administrativă și de cea socială, e natural să existe și una materială. Și într'adevăr, totdeauna vor exista oameni mai mari și oameni mai mici, șefi și subalterni. Căci unii vor apuca înainte, iar alții vor rămâne în urmă, nu numai prin emulația individualităților, caracteristică vieții omenești în genere, ci și prin emulația în muncă, sau în cea a administrării rodului muncii: a câștigului.

Dar ierarhizarea socială trebuie limitată, spre a nu produce exploatarea omului de om. Căci dacă nu există între oameni egalitate absolută, nu trebuie să fie între ei nici distanțe exagerate. Dacă există mai mari și supuși, nu trebuie să existe exploatarea omului de om, a celui mic de cel mare. Pentru că trebuie să se aibă în vedere asemănările dintre oameni, mai

mult decât deosebirile. Asemănările sunt fundamentale, iar deosebirile sunt de suprafață și adeseori numai de aparență. De aceea ele trebuie mai degrabă înlăturate, sau nesocotite, decât exagerate.

Da, e posibilă, prin egalizarea oamenilor în drepturi și prin înlăturarea prea marilor diferențe dintre stările lor materiale, nivelându-le în măsura logică și chibzută, pe baza marilor asemănări dintre ei. Căci dacă oamenii nu pot fi toți de aceeași măsură, în schimb ei nu trebuie să fie nici despărțiți în stări, între care să se nască prăpastii. Este știut că înstărirea exagerată a cuiva are repercursiuni dureroase asupra stării altora, producând un dezechilibru în situația acestora. Iar pe de altă parte, această înstărire schimbă raporturile normale dintre oameni. Cei săraci vor fi siliți de mizerie să se pună în slujba celor îmbogățiți, în orice condiții. Și astfel, dezechilibrul va crește tot mai mult în cumpăna balanței dintre om și om, ducând inevitabil la situații de exploatare și exploatați.

E necesară o limită a stării materiale a fiecăruia, spre a-și aduce aminte că nici el nu e decât om și că nu i se cuvine decât ceea ce îi este necesar unui om, în urma muncii sale proprii. Tot restul se cuvine altora; și orice uzurpare în plus e un atentat la dreptul la viață al altora.

De aceea, nimeni să nu poată avea mai mult decât își poate câștiga singur, prin munca sa proprie. Iar pe de altă parte, nimeni să nu aibă mai puțin decât îi este strict necesar vieții. Printr-o astfel de repartitie echitabilă a bunurilor, se ajunge la nivelarea stărilor, de care fu vorba mai sus, nivelare bazată pe respectul omului și al muncii, fără contraste izbitoare și fără adversități. E rolul statului s'o realizeze, spre a asigura oricărui cetățean un trai posibil de pe urma muncii proprii.

Care este atitudinea creștinismului față de ierarhia socială? Când s'a ivit creștinismul, în toată lumea exista instituția sclaviei, cea pată rușinoasă din istoria omenirii. Un sclav era mai mult vită, decât om; era o unealtă vie. Stăpânul dispunea de viața și de moartea lui. Il cumpăra, il vindea, il ucidea, sau il arunca în iaz, ca hrană peștilor. Era fantastic de mare distanța dintre un liber și sclav, sau mai ales dintre un stăpân și sclavii săi. De partea stăpânului era totul, în timp ce sclavului nu-i rămăneau decât munca istovitoare, foamea, arșița sau gerul și bătaia.

Într-o situație asemănătoare sclavilor se găseau femeia și copilul. Femeia era sclava bărbatului poligam. Ea n'avea niciun drept. Era socotită toată

viața ca nevârstnică, sau neajunsă la maturitatea minții, încât la procese, unde și sclavii puteau fi martori, femeia nu putea. Rostul ei era de a munci în locul bărbatului și de a-i fi acestuia supusă. Iar copilul, om în devenire, tip al imperfecțiunii, reclamând educație și îngrijire anevoioasă, era adeseaori un obiect de jertfă zeilor și putea fi vândut la bălcu cu orice marfă sau vită.

Ce atitudine a luat creștinismul față de această stare a lucrurilor?

În primul rând trebuie să luăm în considerare faptul că raporturile menționate mai sus dintre „stăpân” și „sclavi” erau consfințite de legislațiile statelor. Slavă era deci o problemă de ordin politic, statal. Hristos însă n'a venit ca revoluționar politic care să ceară direct răsturnarea ordinii politice existente și a celei sociale rezultate din ea. El a venit ca mare reformator religios și s'a menținut în domeniul religiei și al moralei religioase private, domeniu care este de altă natură decât cel politic, sau social – politic. Religia are alte preocupări și nu intră în domeniul politicii sau al economiei politice. Ea lasă statului ceea ce aparține statului și se restrânge la preocupările ei proprii de ordin spiritual și moral.

Dar prin aceasta, Hristos n'a consfințit raporturile existente dintre „stăpân” și „sclavi”. Dimpotrivă.

Căci deși cere supunere față de autoritățile de stat și față de legile în vigoare, totuși, în ordinea morală, care intră în domeniul ei propriu, religia creștină cere cu toată stăruința ca pe o problemă de conștiință a fiecăruia, frăția universală, mai presus de orice stare, gen, sau vârstă. Fiecare om ne este frate, fiind semenul sau „aproapele” nostru, fie el chiar samarinean, sau sclav, oricât de greu ni s'ar părea acest lucru. Deasemenea, femeia trebuie ridicată la egalitate cu bărbatul. Ca soție ea devine „un trup” cu soțul ei, egală cu el, ca una care îi aduce servicii de mare importanță și atât de necesare, pe care bărbatul nu îl poate înlocui. Sunt una, prin întregirea lor reciprocă în servicii și prin unitatea familiei pe care o întemeiază împreună. Iar copilul este de cel mai mare preț, tocmai pentru că e un om în devenire, o ființă din care se poate face un adevărat fiu al lui Dumnezeu și frate al celorlalți oameni, dar mai ales pentru că este tipul perfecțiunii morale, o pildă pentru cei adulți, iar nu invers. Căci adulții au de învățat dela copii și nu copiii dela adulți în cele ale inimii, care ridică pe om la înălțimea de frate al celorlalți, mai mult de cât îl ridică mintea.

Hristos s'a apropiat numai de cei oropsiți. N'a făcut prietenie nici cu oligarhii Sinedriului din Ierusalim stăpâni de privilegii, nici cu bogații Tirului, Sidonului sau Damascului stăpâni de aur și de sclavi, nici cu filosofil din Atena sau Roma, care stăpâneau

gândirea omenirii civilizate a globului. Ci s'a apropiat de sclavi, de pescarii săraci și de toți cei oropsiți: bătrâni, orfani, neputincioși. El însuși neavând unde să-și plece capul. A învățat pe oameni ca înainte de a se ridica la înălțimea altora, să ridice ei pe alții la înălțimea lor; să-și plece totdeauna inima la cei ce sunt mai jos, mai goi, mai oropsiți. Dumnezeu e Tatăl tuturor deopotrivă, iar oamenii sunt frați întreolaltă și trebuie ca între ei să stăpânească iubirea fraternă, nu în vorbe, ci în fapte,

Intr'adevăr, Hristos n'a cerut expres desființarea sclaviei. Această rușinoasă instituție a mai durat încă și după apariția creștinismului. Dar când creștinismul s'a împământenit în spațiul geografic și mai ales în cel al inimilor, lanțurile ei au căzut dela sine. Morala creștinismului, care a cerut și — după cum a dat dovadă — în mare parte a realizat frățietatea, își are meritul incontestabil de a fi făcut să cadă cătușele sclaviei.

O săptămână de exerciții spirituale

A pătrunde „Adevărul” cu mintea, și a-l pătrunde cu întreaga ființă, nu e unul și același lucru. Cel ce pătrunde adevărul cu mintea e asemenea unei cărți ce cuprinde în sine idei adânci și idealuri mărețe, dar care, cu toată comoara pe care o cuprinde, e lipsită de aderența unui suflet viu, e pierdută în întunecul unor rafturi de bibliotecă părăsită. Spre deosebire de unul ca acesta, omul care pătrunde „Adevărul” cu inima, sau mai precis, omul care asimilează „Adevărul”, care face din el ființă a lui, e viu. E viu pentru că e pătruns de Duhul Adevărului și nu de litera lui. E viu pentru că Duhul dă viață, în vreme ce litera omoară.

Lucrul acesta nu e greu de înțeles, — e greu însă de împlinit. Împlinirea lui cere stăruință; stăruință și deprindere. Așa după cum există o școală a minții, trebuie să existe și o școală a inimii, o școală a Duhului întreg, o școală în care să înveți trăirea Adevărului, o școală a faptei ziditoare de suflet, o școală a faptei care mântuie. Creștinismul a fost și este, înainte de toate, o asemenea școală. Este o asemenea școală pentru creștinul autentic. Nu arareori însă, peste acest fond de autenticitate se așterne praful indiferinței și prejudecata scolasticismului rece și pedant. Stăruie în firea păcătoasă a omului germele fariseismului, și acest germene se manifestă înafară sub forma cultului față de literă.

Litera în sine nu e un rău. Atâta vreme cât ea e expresia adecvată a unui fond sufletească real, ea e legitimă și necesară. Litera devine un rău atunci

când omul o încarcă oarecum cu intenționalitatea ascunderii unui gol sufletesc, de care el însuși se rușinează. Ea devine un rău atunci când, lipsită fiind de Duhul care dă viață, îl amăgește pe om cu gândul că ea e totul. În asemenea împrejurări, litera e ucigătoare de suflet.

Primejdia pierderii sufletului prin literă sau formă, e mare. E mare mai ales pentru omul încrezător în propriile lui puteri; e mare, îndrăznesc să afirm, tocmai pentru cei care conduc, sau se pregătesc să conducă turma dreptcredincioșilor. Deaceia, cade-se ca toți aceștia să luăm aminte și să fim cu multă băgare de seamă la propria noastră stare față de Adevăr.

Cel mai bun mijloc de cercetare a acestei stări și în același timp, de înfruntare a primejdiei, e meditația, e retragerea în camera sufletului, pentruca în singurătate deplină să te judeci singur și nepărtinitor, e munca în tăcere, e rugăciunea sinceră și Sfintele Taine. Aceasta au făcut studenții Academiei de Teologie de aci din Arad, dealungul primei săptămâni din Postul Mare, începând din dimineața zilei de 15 Martie și până în seara zilei de 21 Martie a.c. — Au meditat împreună cu profesorii lor asupra felului cum din disciplinele teologice ce se predau, trebuie să isvorască evlavia inimii și puterea propovăduirii cuvântului lui Dumnezeu; au lucrat, efectiv, cu brațele, la ștergerea urmelor pe care vitregia unor vremi le-au lăsat asupra instituției, refăcând parcul și biblioteca, — în măsura în care se mai putea face acest lucru; — au pregătit apoi Liturgia — cor bărbătesc, drept comemorare a o sută de ani dela nașterea marelui compozitor și iubitor de muzică bisericească, G. Dima, precum și serbarea Duminecei Ortodoxiei; înfățișat, ca o încununare a acestui efort de adâncire a Duhului creștin, s'au mărturisit și împărtășit cu Sf. Taine.

Efectul unei asemenea săptămâni de exerciții spirituale e greu de exprimat; e greu, pentrucă el e ceva lăuntric și-i oarecum personal, pentruca să poată fi categorisit. Efectul l-a simțit fiecare sângur în parte și în măsura osârduirii sale. L-a simțit ca pe o bucurie tainică, ca pe o ușurare de suflet, ca pe o reîmprospătare a credinței, a puterii de a învinge greutatea ce se ridică în cale-i.

Și totuși această bucurie nu poate rămâne zăvorâtă în sufletele în care ea a înflorit. Această bucurie spirituală se cerea împărtășită și altor suflete... Și a fost împărtășită: în după amiaza zilei de 21 Martie, prin conferința Păr. Prof. Dr P. Deheleanu „Despre Iisus Hristos“, și printr'un mănunchiu de coruri, executate de corul studenților, sub conducerea Păr. Prof. P. Bancea, coruri care, prin armonia și puterea lor evocatoare, au sguduit sufletele, au întărit credința și au înălțat conștiințele ascultătorilor spre Dumnezeu.

Săptămâna aceasta de exerciții spirituale, nu e singura de acest fel. Studenții teologi au mai încercat asemenea exerciții de adâncire a vieții duhovnicești și vor mai încerca de bună seamă, căci de când se află în fruntea Academiei Păr. Rector Dr Il. V. Felea, Duhul acesta, oarecum nou, se înstăpânește tot mai mult. Și avem tot dreptul să credem că el își va aduce roadele la bună vreme.

V. GHEORGHITĂ

Material pentru predici

La Dumineca Floriilor

Păcătosul este cel mai nenorocit, când are pe pământ numai norocire.

Nimic nu neliniștește pe cel mai mulți așa de tare, ca aceea, că bogații cei mai prihăniți se îndulcesc de multă norocire, pe când dreptii și cei îmbunătățiți adeseori sufăr cea mai amară sărăcie și mii de alte rane, cari sunt încă mai cumplite decât sărăcia.

De aceea mulți zic: unde este pronia, unde este dreptatea cea dumnezească, unde este judecata cea dreaptă? Cel înfrânat și cel îmbunătățit sunt nenorociți; iar cel desfrânat și cel rău sunt norociți; acesta este admirat, celalalt nesocotit, acesta trăiește întru desfătare, celalalt este cercetat de sărăcie și de ticăloșia cea mai mare.

Așa vorbește cel nepriceput, dar într'adevăr păcătosul este omul cel mai ticălos și mai nenorocit din lume, chiar când nu se pedepsește îndată; așa, el tocmai atunci este cel mai nenorocit, când nu se pedepsește și când nu i se întâmplă nimic potrivit.

La boale, noi nu deplângem pe cei ce se lasă a se vindeca, ci pe acei cari sunt nevindecabili. Iar ceea ce este boala și rana pentru trup, aceea este păcatul pentru suflet. Și ceea ce este tăietura și doctoria pentru trupul cel bolnav, aceea este nenorocirea pentru un suflet bolnav. Ați înțeles ce zic eu? Fiți cu luare aminte, căci eu voiesc să vă comunic o învățătură de adevărată înțelepciune. Presupune, că tu vezi pe cineva care are o bubă rea, din care ies viermi și curge puroiu, acela însă neglijează rana și buba; dar mai vezi, încă pe un altul, care suferind de aceeași boală, se slujește de mâinile doctorești, lasă a se arde și a se tăia și bea doctorii amare, spune mie, pe care din acești doi vei deplânge tu? Pe bolnavul care nu se supune vindecării, sau pe acela care întrebuințează leacurile? Firește, că pe acela care nu se lasă a se vindeca. Deasemenea, înfățișează-ți doi păcătoși, — căci și păcătosul este un bolnav, — unul dintre ei se pedepsește pe pământ, celalalt nu. Să nu zici, că acesta din urmă este norocit, căci este bogat, căci poate jefui sârmanii, se află bine, că se îndulcește de

cinste și considerație cu toate răpirile sale, are dragătorie și putere și nu cunoaște niciuna din pătimirile omenești obișnuite. Cu toate acestea, pe dansul trebuie să-l deplângi mai mult căci el este bolnav, fără a primi vindecarea. Cum așa? Îți voi spune. Când vezi pe cineva suferind de idropică și trupul lui umflându-se, iar el cu toate acestea nu aleargă la doctor, ci mai vârtos se robește plăcerii de a bea, ține o masă îmbuibată, se îmbată în toată zilele și așa tot mai mult sporește boala sa, spune mie, îl lauzi tu oare pe acesta ca pe un norocit, sau îl socoti nenorocit? Dacă dimpotrivă, vezi pe altul, care deasemenea este idropic, însă caută ajutorul doctorilor, rabdă foamea, trăiește foarte cumpătat, mănâncă și bea neobișnuit de puțin și primește cele mai amare doctorii, care deși pricinuesc dureri, însă tocmai prin aceea restatornicesc sănătatea, nu-l vei socoti oare pe acesta mai norocit decât pe celalalt? Negreșit, că unul este bolnav și nu se vindecă, iar celalalt este bolnav și se vindecă. Cura este grea, dar folositoare. Așa este și în viața noastră cea de acum. Numai atât, că aici nu este vorba de un trup bolnav, ci de un suflet bolnav, iar locul boalei îl ține aici păcatul, iar doctoria cea amară este pedeapsa dumnezească. Adecă ceeace lucrează doctorul cu doctoria, cu tăierea și cu arderea, Dumnezeu lucrează cu pedepsele.

Gândiți, iarăși, la doi desfrânați, unul bogat, altul sărac. Care din doi dă mai multă nădejde de mântuire? Negreșit, cel sărac. Deaceea, nu zice că cel bogat este norocit, pentru că trăiește în desfătare și prisosință; mai vârtos trebuie să socotim norocit pe acela care, fiind desfrânat, este sărac și se chinuște de foame, căci sărăcia este pentru dansul dascălul unei vieți mai bune. Așa dar, când vezi un păcătos norocit plânge-l, căci răul lui este îndoit: el este bolnav și totodată nevindecabil. Iar când vezi un păcătos în nenorocire, mângăie-te, atât pentru că el prin nenorocire se va îmbunătăți în viitor, cât și pentru că el prin aceasta curăță multe din păcatele cele săvârșite de dansul.

Unii oameni se pedepsesc numai aici pe pământ, alții primesc pedeapsa deplină în cealaltă lume; și apoi sunt și de aceia, cari se pedepsesc și în lumea aceasta și în cealaltă. Pe cari din aceste trei feluri de oameni îi socotiți voi mai norociți? Desigur, pe cei dintâi, căci ei se curăță încă aici de păcatele lor și dincolo se fericesc veșnic. Iar după aceștia, pe care? Poate pe acei cari nu se pedepsesc aici, dar în acea lume sufăr pedeapsă deplină? Nici decum, aceștia nu sunt cei de al doilea în norocire, ci mai vârtos aceia cari se pedepsesc și aici și acolo. Căci fiind ei și aici pedepsiți, de bună seamă pedeapsa lor acolo va fi mai ușoară. Iar cine numai în acea lume va primi pedeapsa sa deplină, acela va trebui să sufere acolo un chin neîmblânzit, ca im-

buiatul cel bogat din evanghelie, care nu putea dobândi nici măcar o picătură de apă, adecă nici cea mai mică mângăiere în munca sa, căci aici el nu curățise nimica din păcatele sale.

Și pe un asemenea, care trebuie să sufere în această lume toată vinovăția sa, o pedeapsă atât de grozavă, îl veți socoti voi oare fericit pentru traiul bun cel pământesc al său?

Dacă unii se miră de nenorocirea celor prihăniți, apoi să judece ei, că și răpitorii, prădătorii de biserici, ucigașii, pirații, înainte de a fi trași la judecată trăiesc întru desfătare și îndestulare, se îmbogățesc prin nenorocirea altora, adună comori nedrepte și în toate zilele se îmbuibază. Iar când judecătorul rostește hotărârea asupra lor, atunci se pedepsesc pentru toate acestea. Tot astfel și cei ce mănâncă la mese îmbuibate și batjocoresc pe săraci, la judecata cea de pe urmă vor fi aduși goi și lipsiți de toată mărirea lor, nu vor afla niciun mijlocitor și fără milă vor fi aruncați în râul cel de foc. Deaceea au-i lauda ca pe niște norociți pentru traiul lor cel bun pe pământ, ci deplânge-i pentru pedeapsa cea viitoare. Și iarăși pe cel drept să nu-l socotești nenorocit, chiar de ar fi sărac, ci laudă-l ca pe un norocit pentru viitoarea sa bogăție a bunurilor cerești.

Dar cum de nu este niciunul, veți zice voi, care să se bucure de repaus, atât aici, cât și dincolo? Aceasta, iubiților, nu poate să fie și se numără la lucrurile cele cu neputință. Căci desigur, nu poate fi ca pe cealaltă lume să se indulcească de cinste cel ce trăiește aici fără griji în siguranță și în desfătare, cu necumpătare și cu ușurătate de minte. Cine voiește a fi acolo părtaș la cinste, acela nu poate trăi aici fără cercare și osteneală. Deși nu l-ar apăsa sărăcia, totuși el are a se lupta deapurarea împotriva poftelor și aceasta este o mică muncă și povară. Deși nu l-ar chinui vreo boală, totuși îl rănește fierbințeala mâniei, și înfrânarea mâniei pricinuieste dureri nu tocmai mici. Deși n'ar veni asupra lui vreo nenorocire, totuși el are a se lupta deapurarea cu gândurile cele păcătoase; iar spre a înfrâna poftele cele neregulate, a birui ambiția, a înfrâna sumeția, a se lepada de desmierdări și a trăi cu o aspră înfrângere, se cere osteneală nu tocmai mică. Cine însă nu face acestea și alte asemenea lucruri, acela nu se poate mântui. Prin urmare, cerul nu se poate dobândi fără osteneală, fără luptă și greutate.

(Sf. Ioan Hrisostomul)

Nr. 1488/1948.

ORDIN CIRCULAR

În ziua de 1 MAIU a. c. dimineața la ora 6 clopotele la toate bisericile din Eparhie vor fi trase timp de 5 minute (respectiv se va bate toaca) spre a sărbători Ziua Muncii.

Arad în 15 Aprilie 1948.

† Andrei
Episcop

Informațiuni

● **Corul studenților dela Academia de Teologie ort. rom. din Arad**, sub conducerea Păr. Prof. P. Bancea, însoțit de data aceasta și de Păr. rector Dr. Il. V. Felea, și-a continuat activitatea misionară deplasându-se în Dumineca a patra a postului mare în suburbia Micălaca, unde a fost primit de către credincioși cu dragoste creștinească și ospitalitate românească.

Sf. Liturghie a fost servită în sobor de către Păr. rector Dr. Il. V. Felea, Păr. I. Ardeleanu, Păr. P. Dabu și Păr. diac. Fl. Șerban. La priceasnă a vorbit Păr. Felea despre „Biserică”, temeinicind cu puterea Sf. Scripturi și-a entuziasmului personal credința ascultătorilor.

După masă s'a servit: Vecernia după terminarea căreia a urmat concertul religios, care, — după cuvântul unui vorbitor — a înălțat sufletele credincioșilor mai aproape de Dumnezeu și de ele înșile. În cadrul concertului a vorbit Dl R. Șiclovian stud. an. IV. despre „Întâlnirea copiilor cu Iisus Hristos”.

Ca încheiere, vorbind din nou, Păr. Felea a subliniat intențiile și gândurile cari au stat la originea acestei misiuni, a mulțumit credincioșilor pentru buna primire și le-a urat spor și bogată rodire duhovnicească. A răspuns apoi Păr. I. Ardeleanu, parohul local, mulțumind osârditorilor pentru bucuriile împărtășite prin cuvânt curat și cântare religioasă înălțătoare. Bucuria a fost mare, și de bună seamă, ea nu va fi uitată curând. (V. G.)

● **Dragostea și atașamentul credincioșilor din Nădlac față de preot.** Un caz care este bine să fie cunoscut atât de preoți cât și de credincioși este următorul:

Păr. Goia Aurel din Nădlao, s'a îmbolnăvit grav și transportat la spitalul din Arad, unde a fost supus unei operații grele.

Colegul său păr. T. Șerb, la Școala Duminecală din Dumineca de 4 Aprilie, vorbind poporului despre suferințele păstorului lor, aceștia în semn de dragoste au adunat suma de 10.000 (zecemii) lei, pe care mâine zi au înmănat-o bolnavului prin credincioșii Gh. Stoian și T. Ardelean.

Întâlnirea preotului bolnav, cu delegații enoriașilor a fost zguduitoare.

Soția preotului mulțumește pe această cale în numele ei și al soțului ei, celor care le-a venit în ajutor în clipele aceste grele.

Iată ce se poate face acolo unde preotul, sau preoții organizează și țin regulat ședințele Școalei de Dumineca!

În ședințele Școalei de Dumineca, preotul stă de vorbă cu credincioșii despre cele sufletești întărindu-i în credință și îndemnându-i la fapte bune.

Școala Duminecală din Nădlac, poate servi de model tuturor.

La fel cei doi preoți din Nădlac. (I. U.)

Asociația Clerului „Andrei Șaguna” Secția Arad.

Nr. 6/1948.

TABLOUL

preoților membri ai fondului de ajutor cari au primit diferența de clasă de salarizare pe timpul dela 15 VIII 1947-31 III 1948, cu indicarea sumelor respective, cari s'au reținut în cotizație la fondul „Ajutorului preoțesc”.

Nr. crt.	Parohia	Numele și Pronumele	Suma	Nr. crt.	Parohia	Numele și Pronumele	Suma
1	Arad	Codreanu Florea	765	19	Berechiu	Păcurar Petru	615
2	"	Bogdan Petru	765	20	Bodești	Sandru Nistor	735
3	"	Mihuț Viorel	765	21	Bodrog	Luca Gheorghe	615
4	"	Tudor Demian	765	22	Buteni	Lungu Ștefan	615
5	"	Neamțu Aurel	1795	23	"	Bejan Petru	615
6	"	Zoriți Cornel	715	24	Cap. Alexă	Stan Nicolae	615
7	"	Buțiu Ioan	965	25	"	Laza Ioan	615
8	"	Calinescu Aurel	2317	26	Cintei	Nistor Mihai	720
9	"	Caceu Cornel	915	27	Cladova	Pavel Mihai	720
10	"	Vancea Nicolae	915	28	Conop	Boldor Petru	615
11	Aradul-Nou	Brândaș Ioan	697	29	Covăsânți	Balta Gheorghe	615
12	Ineu	Tripa Pavel	832	30	Crocna	Șerb Gheorghe	615
13	Pecica	Morar Dimitrie	697	31	Cuied	Antemir Anton	615
14	Almaș	Cereanț Gh.	630	32	Curtici	Leucean Aurel	720
15	Andrei Șaguna	Pantoș Traian	615	33	Dumbrava	Sfetcu Marin	735
16	Apateu II	Precupaș Traian	615	34	Feniș	Micluța Adam	735
17	Bârsa I	Tirlea Coriolan	615	35	Engelsbrun	Faur Dimitrie	690
18	Bărzava	Câmpian Oct.	615			(Va urma)	